

Janke Wikholms Krönika

Augusti 2015

Varmt blir kallt och sanktionsavgifterna börjar bita!

Den varma sommaren 2014 följdes av en kall och blöt sådan 2015. För mig blev det mindre bad och paddling och mera grovarbete. Året har också inneburit ett systemskifte i arbetsmiljöarbetet. Den första juli 2014 avkriminaliserades de flesta brotten mot arbetsmiljölagen. Straffen ersattes med s k. sanktionsavgifter. Det skulle bli dyrt att göra fel och arbetsmiljöarbetet skulle på detta sätt bli effektivare. Ett år har gått. Hur blev det?

Men sanktionsavgifter fanns i begränsad omfattning även tidigare och 2013 inbringade 49 stycken förelägganden totalt 2,1 miljoner kronor. Enligt en preliminär beräkning kommer 2015 att sluta med ca 300 förelägganden och uppemot 20 miljoner kronor. Mycket tyder på en utveckling mot fler förelägganden och högre kostnader de kommande åren. Man kan med andra ord med fog säga att kostnaderna för att göra fel accelererat!

Men har arbetsmiljön blivit bättre? Har arbetsmiljöarbetet blivit mer effektivt? Jag tillhörde en av många som var ganska skeptisk mot sanktionsavgifterna. Inte för att jag tycker synd om företagen som får betala när man inte sköter sig. Det är helt ok för mig. Problemet är ju snarare vad man får betala för. Ganska många sanktionsavgifter handlar om "brist i ordningen bland papper". Ett sådant exempel är ju att det kostar pengar om man inte har ett skriftligt tillstånd för att köra truck. Saknas ett sådant tillstånd kan ett företag i värsta fall få betala 150.000 kr. Några av de första föreläggandena 2014 handlade just om detta. Att papper om körtillstånd och utbildning saknas kan visserligen vara ett problem. Men vill man verkligen påverka arbetsmiljön bör man inrikta sig på att påverka felaktigt beteende. Låt mig ta ett exempel från egen verklighet. I våras var jag försenad till ett flyg. På den berömda E10-an (i Norrbotten med rätta kallad för "dödens väg") åkte jag fast för fortkörning. Det var 31 år sedan sist, så man kan inte säga att jag är någon notorisk fartsyndare. Men självklart har böterna och hotet om vidare "repressalier" gjort att jag nu blivit bättre på att hålla nere hastigheten. "Straffet" gjorde med andra ord nytta!

Nu tycks det som att Arbetsmiljöverkets inspektörer i förhållande till sanktionsavgifterna tänkt på samma sätt. Den absolut övervägande mängden handlar om brister i fallskydd. Annars hade man säkert kunnat hitta ett stort antal brister avseende förar- och utbildningsintyg, arbetsmiljöplaner respektive förhandsanmälningar. Så mitt råd till "verket" är definitivt: Jobba gärna med sanktionsavgifter som korrigerar felaktigt beteende snarare än "pappersfel". Skapa gärna fler sanktionsavgifter som är i linje med detta. De flesta olyckorna skulle kunna elimineras om man "tänker efter före". Kan sanktionsavgifter innebära att vi i vissa fall jobbar lite långsammare och försiktigare kommer de att göra stor nytta!

Men en sak går nog inte att "sanktionsavgifta" bort och det är brister i den psykosociala arbetsmiljön. I veckan såg jag ett TV-reportage om sambandet mellan arbetstimmar och stroke. Man intervjuade en trevlig försäljningschef som efter lång sjukskrivning återhämtat sig efter en stroke. Han berättade att han hade jobbat väldigt mycket och "älskat" sitt jobb. På frågan om han skulle gjort annorlunda om han känt till konsekvensen svarade han: Självklart!

Många, inklusive undertecknad, har nog levt i den villfarelsen att jobba mycket inte är så farligt om man tycker att det är roligt. Undersökningen säger tvärtom och är en varningsklocka för många. Inte minst alla hårt arbetande egenföretagare.

Innebär detta att det inte är så viktigt att uppskatta sitt jobb? Inte alls. Jag är helt övertygad om att dålig psykosocial arbetsmiljö till största del beror på tråkiga och monotona jobb som utförs med mycket stora brister i ledarskapet. Inte minst det sista brister på många företag. Efter att i trettio år genomfört kursen Chefens ansvar för arbetsmiljön har jag träffat tusentals chefer. Många är duktiga och engagerande. Men man ges inte realistiska förutsättningar att träffa och se sin personal. Här finns huvudnyckeln till ett bättre och friskare arbetsliv!

Arbetsmiljöhälsningar!

Janke Wikholm

Skicka synpunkter på krönikan till info@jankewikholm.se
Läs flera krönikor på www.jankewikholm.se

JANKE
WIKHOLM